

pythagoras en zijn school

I EEN GEDACHTE VAN 2600 JAAR GELEDEN

E en mens van deze tijd kan zich verloren voelen, als een vluchtig, eenzaam stoffdeeltje in de tijd, in de ruimte. Hij verblijft in een schijnbaar toevallige stad, heeft schijnbaar toevallige familie- en maatschappelijke relaties. Hij ziet en hoort zijn medemensen en heeft gevoelens van sympathie of antipathie voor hen. Hij is bang voor de toekomst en zoekt naar liefde en zekerheid. Is hij niet als een klein vlammetje in het donkere universum dat kort oplicht en weer dooft? Welke zin heeft dit leven?

Als hij echter de wijze Pythagoras zou ontmoeten, in een boek bijvoorbeeld, dan zou deze hem zeggen: 'Je bestaat weliswaar met je lichaam en je persoonlijke bewustzijn op een bepaalde plek in de oneindige tijdruimte. Maar als lichaam met een ik ben je de vergankelijke incarnatie van een eeuwigheidswezen, een gedachte van God, die als de godheid zelf bewust door alle tijden en ruimtelijkheden heengaet en zich tot steeds grotere heerlijkheid kan ontwikkelen.

Je verneemt nu alleen niet de eeuwige goddelijke 'harmonieën van de sferen', die de gehele tijdruimtelijke wereld doordringen en omringen met liefde, vrijheid en vrede. Die hoor je niet omdat je lichaam en je ik daar geen waarnemingsorgaan voor bezitten. Je onsterfelijke zijn heeft sinds het begin der tijden steeds weer een nieuw sterfelijk uitdrukkingsmiddel, een lichaam met zijn ik, gecreëerd. Deze lichamen vormen door de diepten van ruimte en tijd een keten van incarnaties. Tot nu toe heeft geen enkele schakel binnen deze keten een waarnemingsorgaan ontwikkeld voor de 'harmonieën der sferen'.

Jij zou dit echter kunnen. Je hebt de opgave en de mogelijkheid een dergelijk orgaan te ontwikkelen. Je onsterfelijke zijn zou op een spirituele ontwikkelingsweg bewustzijn kunnen krijgen van zichzelf, de goddelijke afkomst, de eeuwigheid en van de goddelijke wereld. Dan zouden het lichaam en je persoonlijke bewustzijn geheel van vorm veranderen. En jij zou met nieuwe, geestelijke ogen zien dat je huidige leven, dat schijnbaar toevallige puntje in de tijdruimte, een noodzakelijk gevolg is van ontelbare incarnaties. Je zou inzien welke zin de huidige incarnatie heeft. Dan zouden het toeval en de willekeur verdwijnen die je bestaan nu schijnen aan te kleven. Je zou inzien hoe klein en begrensd je tegenwoordige interesses, wensen en angsten zijn en hoe groot en onbegrensd de samenhangen zijn waarin je lichaam en je ik zich bevinden.' ✪

Pythagoras, getekend naar een reliëfsculptuur in de kathedraal van Chartres, 12de eeuw

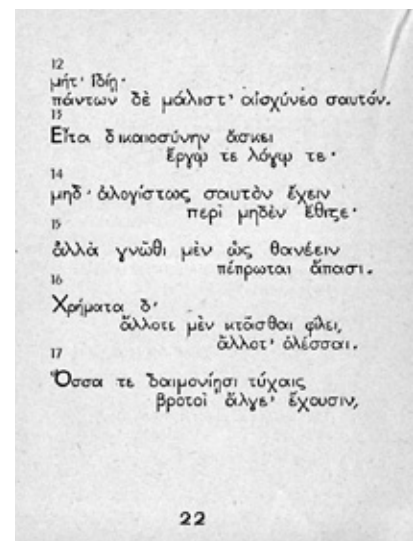
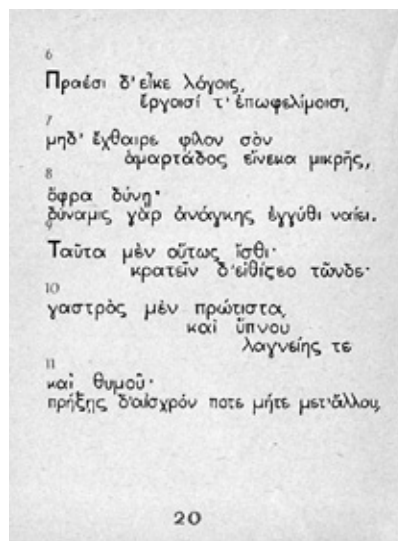
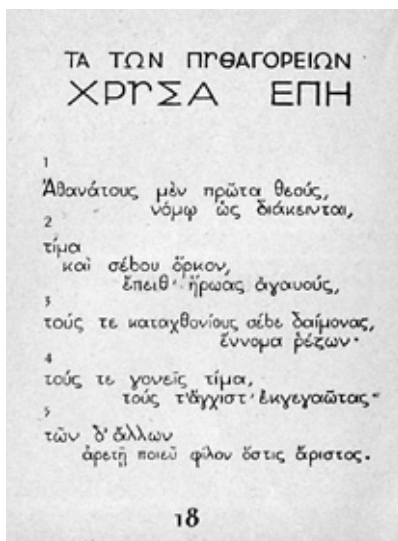
EEN VERKENNING IN ZEVEN DELEN

II DE MYTHE VAN DIONYSOS

Pythagoras (569-474 v. Chr.) zei over zichzelf dat hij zijn eerdere incarnaties kende en dat hij in zijn laatste een zekere Euphorbos was geweest. Ook hoorde hij de 'harmonie van de sferen'. Want hij had in de mysterieplaatsen van het oude Egypte, Perzië, Phoenicië en Griekenland geestelijke waarnemingsorganen ontwikkeld. Gedurende het verloop van tientallen jaren was hij geworden wat men een bevrijde of 'ingewijde' in de mysteriën van het bestaan noemt. Daardoor was hij ook bevoegd andere zoekers naar waarheid te helpen bij het verkrijgen van dergelijke eigenschappen. Nu begon hij met het stichten van een geestes- of mysterieschool voor alle mensen die ernaar uitzagen de allesomvattende zin van hun bestaan te leren kennen. In een stad in het huidige Zuid-Italië, Crotona, trof hij rond het jaar 530 een aantal mensen die

hem als hun leraar aanvaardden. Alle gebruiken en regels van de mysterieschool van Pythagoras waren gebaseerd op zijn inzicht dat een goddelijke ordening en energie het universum doordringt en bewust wil worden in de mens. Een auteur uit de oudheid schrijft: 'Alles wat zij (de pythagoreeërs) bepalen over het doen en laten, kan tot het goddelijke worden teruggebracht (...) Want de mensen doen iets lachwekkends als zij (hun eeuwige) heil verwachten van anderen dan van de goden.' Het doel zich bewust te verbinden met het goddelijke in het universum, doordrong en bepaalde het leven van de volgelingen en gaf hun de kracht de weg te volgen. Ze brachten hun dag door met het regelmatig offeren van voedsel, drank en wierook die de meester en leerlingen steeds weer verzekerden van hun relatie tot de goden. Er moet met name een speciale cultus rond

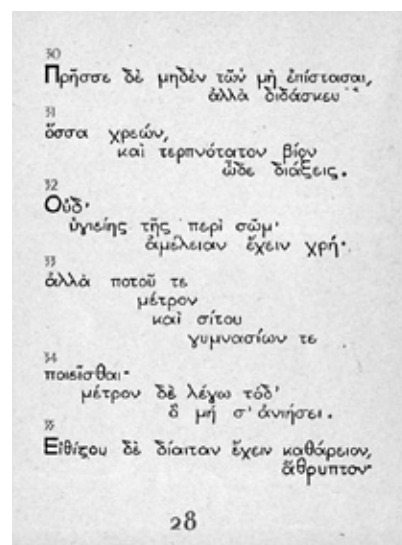
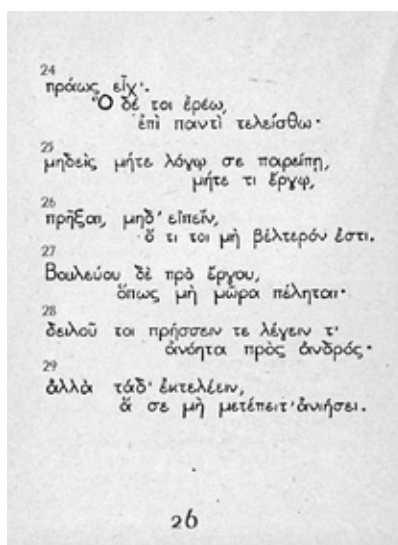
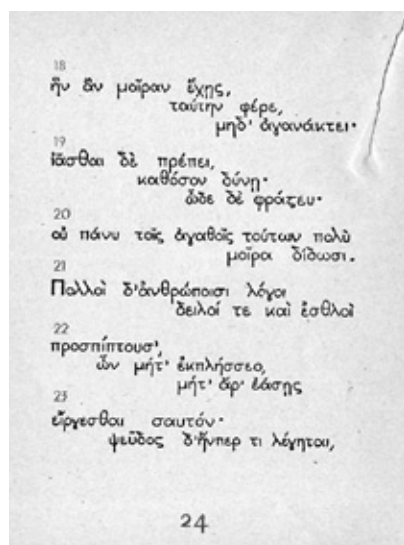

Dionysos bestaan hebben waarvan de rituelen helaas niet aan ons zijn overgeleverd. Dat is met de absolute geheimhouding die in de oude mysteriescholen gold niet verwonderlijk. Wat we wel weten is dat het zwaartepunt van die cultus de mythe van Dionysos was.

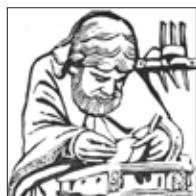
Dionysos staat voor geestelijke vervoering, voor de onsterfelijke godheid in de mens. Hij was door de titanen, de symbolen voor de aantrekende en drijvende krachten van de niet-goddelijke wereld, in stukken gescheurd. Maar een vrouwelijke godheid, zinnebeeld voor de regenererende kracht van de ziel, bracht de stukken bijeen en vormde ze weer tot een geheel. Een zoon, Dionysos Zagreus, die door Dionysos bij deze vrouwelijke godheid was verwekt, bedwong de titanen. Zo kon de schijnbaar dode Dionysos weer levend worden. De god die door de aan-

trekkingskracht van de vergankelijke wereld was verscheurd, werd weer levend en hernam zijn plaats in de goddelijke wereld. Als uitdrukkingsmiddel beschikte hij nu over zijn zoon, die in de wereld kon werken en onsterfelijk was.

Wellicht werd deze mythe door de volgelingen van Pythagoras op speciale feesten als mysteriespel opgevoerd. Mogelijk stonden er in de gebouwen van de school beelden die de personages uit de mythe verbeeldden. In ieder geval werden de leerlingen door rituelen die erbij hoorden steeds weer herinnerd aan hun opgave en kregen hierdoor de daarvoor noodzakelijke energie. Zij moesten de schijnbaar gedode god Dionysos in het eigen wezen door nieuwe zielekracht tot leven wekken, de bindingen met de aardse wereld, de titanen, losmaken hem en doen herleven als het nieuwe onsterfelijke wezen, Dionysos Zagreus. ☼

pythagoras en zijn school

III DE TETRACTYS

Hoe dienden zij dit grote doel in hun dagelijks leven? Wij stellen ons voor dat een jonge man door Pythagoras als leerling werd geaccepteerd. Voor hem ving dan een periode aan van vijf jaar luisteren en leren. Hij leerde niet te snel een oordeel te vellen over wat hij te horen kreeg en het ook niet te bekritisseren, maar voor alles te zwijgen. Hij leerde inzien dat hij in werkelijkheid niets essentieels wist. Hij liet de leringen van Pythagoras op zich inwerken en stelde zijn hart er geheel en al voor open, zodat ze in zijn innerlijk werkzaam werden.

Deze houding van luisterbereidheid en zwijgzaamheid was in de school van Pythagoras op symbolische wijze tot uitdrukking gebracht. De nieuwelingen zaten namelijk voor een gordijn, waarachter Pythagoras, voor hen niet te zien, zijn leringen uitsprak. Dat bracht tot uitdrukking dat er tussen leerling en de goddelijke wereld nog geen sprake kon zijn van een directe ervaring, dat er eerst nog een sluier zou moeten worden weggeschoven. Of ook: de zintuigen en het verstand zijn niet de instrumenten waarmee de inrichting en de energie van de goddelijke wereld waargenomen kunnen worden. Daartoe waren andere, geestelijke organen noodzakelijk, die zich nog moesten ontwikkelen.

Sindsdien maakt men onderscheid tussen exoterici en esoterici. De exoterici bevinden zich buiten, staan nog vóór de mysteriën, en horen slechts erover spreken. De esoterici bezitten al enig vermogen tot geestelijke waarneming, en bevinden zich ín de mysteriën. Zij ervaren deze.

In dit stadium van zwijgen van zijn toehoorders besloegen de leringen van Pythagoras theoretische en praktische onderwerpen. De theorie bestond uit de schildering van de opbouw van de oorspronkelijke natuur, van de goddelijke wereld en die van de mens. Pythagoras verklaarde: 'De oorsprong van het bestaan is God. Deze bestaat uit drie aspecten:

1. Hij is een alles doordringende, scheppende wil, met andere woorden: de 'vader', de geest.
2. God is ook een alles vervullende oersubstantie, als energie-materie, zoals wij dat nu zouden omschrijven, die de wil van de vader in zichzelf ontvangt: de moeder, de wereldziel.
3. Vervolgens ontstaat als resultaat van de samenwerking tussen de beide aspecten die zich in elkaar spiegelen: Licht: de zoon, het bewustzijn.

4. Uit die drie aspecten komen emanaties, schepsels, gedachten uit het goddelijke denken voort, microkosmoï uit de macrokosmos. Daaronder hoort ook het eeuwige zijn van de mens- wijzelf als eeuwigheidwezens. Aldus ligt er een vierheid aan de oorsprong van het leven, als een macrokosmos, in zijn ontwikkeling door God doordrongen en in stand gehouden. Het is niet zomaar een wereldmechanisme dat door de causaliteit of door toeval gestuurd wordt en dat bij toeval is ontstaan uit een soort oerknal.

Heel kenmerkend voor Pythagoras is dat hij overal in het goddelijke, eeuwige universum en ook in het tijdruimtelijke universum, getalsverhoudingen zag. Een van zijn uitspraken was:

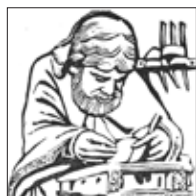
36 καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν,
ὅποσα φθόνον ἴσχει.
37 Μὴ δαπανᾷν παρὰ καιρὸν,
ὅποια καλῶν ἀδαήμεν·
38 μὴδ' ἀνελεύθερος ἴσθι·
μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν
ὄρισον.
39 Πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάψει·
λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.
40 Μὴδ' ὕπνον
μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
41 πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων
λογίσασθαι ἕκαστον·

1 plus 2 plus 3 plus 4 is 10. Dit is de beroemde tetraktys van Pythagoras, de vierheid, die weer een met een nul wordt, een hoger octaaf van de een, de tien. ★

42 πῇ παρέβην;
τί δ' ἔρεξα;
43 τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
ὄρεξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου
ἐπέβην·
καὶ μετέπειτα
44 δολὰ μὲν ἐκπρήξας
ἐπιπλήσσο,
χρηστὰ δέ,
τέρπει.
45 Ταῦτα πόνει, ταῦτε· ἐκμηλίστα·
τούτων χρή ἔρᾶν σε,
46 ταῦτά σε τῆς βίης ἀρετῆς εἰς ἴχνα θήσει·
47 ναὶ μὰ τὸν ἁμιατέρᾳ φυγᾷ
παραδόντα τετρακύν,

48 παγὰν ἀενάου φύσεως.
 Ἄλλ' ἔργου ἐπ' ἔργον,
 49 θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελήσει.
 Τοῦτων δὲ κρατήσας,
 50 γινώσκει
 ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων
 51, σύστασιν,
 ἧ τε ἕκαστα διέρχεται
 ἧ τε κρατεῖται.
 52 γνώσῃ δ'
 ἧ θέμεις ἐστί,
 φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίην,
 53 ὥστε σε μήτε ἀελπεῖ, ἐλπίζειν,
 μήτε τι λήθειν.

pythagoras en zijn school

IV HET HERSTEL VAN DE TRIADE

Een leerling werd geacht over dit schema lang en diep na te denken en hij ontdekte geleidelijk dat daarmee niet alleen de macrokosmos, maar ook hijzelf – tegenwoordig zouden wij zeggen: als de microkosmos – bedoeld werd. Want ook in hem is de vader actief. Voorlopig nog als een onbewuste, goddelijke, scheppende wil, als Dionysos. Men zou kunnen zeggen: als geestvonk. Ook in hem ontvangt de moeder, een vrouwelijke godheid, de geest als voorlopig nog heel ongedifferentieerde, goddelijke oersubstantie, als energiematerie, als ziel. Ook in hem kan uit de samenwerking van vader en moeder de zoon, Dionysos Zagreus, ontstaan, als verlichting, als nieuw bewustzijnslicht. En ook in hem bevindt zich weer de mogelijkheid uit alle drie de aspecten onsterfelijk werk voort te brengen: het vierde.

Maar tegelijkertijd ontdekt de student dat hij in zijn huidige gestalte deze volmaakte vierheid helemaal niet meer verbeeldt. De geestvonk, de vader in ons, is nauwelijks actief, de moeder, onze oorspronkelijke ziel, is bedolven onder hartstochten en verstrikkingen in vergankelijke verschijningen. Daardoor is er geen ruimte om de geest te ontvangen. En wat is er van ons bewustzijn, de zoon, geworden?

Onze bewuste persoonlijkheid kan een onsterfelijke uitdrukking zijn van de goddelijke wil en de zuivere goddelijke ziel, een werkelijk zelf, een 'evenbeeld van God' zoals in de Bijbel wordt gezegd. In plaats hiervan is er een sterfelijke ik-persoonlijkheid ontwikkeld, die leeft binnen een heel begrensde horizon en die zich

vaak eenzaam, niet-verbonden voelt, verloren in een niet-sprekende tijdruimtelijkheid. Wat zij voortbrengt, het vierde, zijn hoogst onvolmaakte scheppingen: oorlogen, ziekten, chaotische maatschappelijke verhoudingen, psychische deformaties. En ook wat er aan goeds en schoons ontstaat, is vaak vluchtig en zal in ieder geval vergaan – wij kennen het. Wij zijn, door wat voor oorzaak ook, vastgeketend aan de wereld van de titanen, de zinnebeelden voor de vele drijfveren, verlangens, interesses en illusies, en daardoor is de godheid, de Ene, in ons versnipperd.

Het is juist deze ongelukkige toestand waaraan de leerling van Pythagoras een einde wil maken, als hij aan zijn weg begint. Wat kan hij doen? Hij zorgt ervoor dat er ruimte komt voor de ziel, dat de 'moeder' in hem weer zuiver wordt om de geest, de weer heel geworden 'vader' in hem, op bewuste wijze te kunnen ontvangen. Uit deze twee-eenheid zal dan een onsterfelijke persoonlijkheid ontstaan, zijn ware zelf, dat samen met de vader-moeder zijn werken voortbrengt. ☆

pythagoras en zijn school

V DE GULDEN VERZEN

De eerste beginselen van deze weg, de praktische kant van de leer van Pythagoras, werden de volgelinge in de eerste vijf jaar vóór het gordijn duidelijk gemaakt. De zogenaamde ‘Gulden Verzen’ van Pythagoras, die in hun totaliteit aan ons zijn overgeleverd, beschrijven de gehele spirituele weg als een soort matrijs, van de onbewust goddelijke toestand en de sterfelijke persoonlijkheid tot de opstanding van de geheel bewuste microkosmos met een onsterfelijke persoonlijkheid. De eerste helft van de Gulden Verzen behandelt de opbouw van een nieuwe, zuivere ziel door een aangepast gedrag dat de leerling zich eigen moet maken en waarnaar hij moet leven.

Onze oorspronkelijke, onsterfelijke persoonlijkheid bezat drie grote bewustzijnscentra: een in het lichaam, waar de energieën van de goddelijke liefde actief waren, een in het hart, waar de eenheid met God werd ervaren en een in het hoofd, waar de goddelijke wijsheid in vrijheid regeerde. Ook onze huidige, sterfelijke persoonlijkheid beschikt over deze drie centra, maar in gedegenerende toestand. In het lichaam huizen egoïstische drijfveren, hartstochten en verlangens. In het hart huizen naast impulsen van goedheid en oprecht streven ook sentimentele gevoelens, jaloezie, heerszucht en angst en in het hoofd kunnen voorstellingen en overtuigingen van morele aard de negatieve werkingen van de twee andere centra slechts gebrekkig in toom houden. Op de spirituele weg moet deze degeneratie van de individuele centra en hun onderlinge relaties vervolgens worden opgehe-

ven. Dit wordt in de eerste helft van de Gulden Verzen besproken.

Daar wordt bijvoorbeeld gezegd: ‘Gewen eraan meester te zijn over in het bijzonder de buik, slaap, wellust en boosheid.’ Dat houdt in: ‘matigheid’ leren, niet alleen bij de voeding voor de ‘buik’ maar in elk opzicht bij het consumeren, nu bijvoorbeeld met betrekking tot de media. Hij leert zijn sloomheid en gemakzucht overwinnen, de ‘slaap’. Hij beteugelt elke vorm van ‘wellust’. En hij leert grenzen stellen aan de ‘boosheid’ dat wil zeggen, zijn agressiviteit en destructieve kritiek. Op die wijze ordent hij het lichaamsbewustzijn, gecentraliseerd in de lagere chakra’s enigermate en stemt hij die af op de behoeften van een nieuwe bezieling.

Net zo gaat hij om met het bewustzijn in het hart. Hij leert om angst plaats te laten maken voor moed, afhankelijkheid van de mening van anderen voor zelfstandigheid, en gemakzucht met betrekking tot ethische eisen maakt plaats voor een juist eergevoel en nuchterheid. ‘Doe nooit iets schandelijks, noch met anderen, noch alleen; schaam je het meest voor jezelf,’ zeggen de Gulden Verzen. Het begrip ‘dapperheid’ vat bijna al deze eigenschappen samen.

In het hoofd ontstaat zelfstandig denken, een wijsheid die weet wat bevorderlijk is voor de gezondheid en voor de gezins- en maatschappelijke situatie. ‘Niemand zal je ooit verleiden, iets te doen of te zeggen wat niet het goede is, noch met woorden, noch met daden.’

Alle drie de centra dienen op harmonische wijze samen te werken: denken, gevoel en le-

vensenergie. Dat is de ‘gerechtigheid’, de vierde grote deugd die de leerlingen van Pythagoras en elke spirituele leerling leren beoefenen. Want wie deze eigenschappen in zich kan ontwikkelen en aldus tot zichzelf komt, zal als Dionysos Zagreus, de zoon van Dionysos, bevrijd worden van de ontelbare verstrikkingen, verwachtingen, angsten en illusies van de vergankelijke wereld, bevrijd van de ‘titanen’ die hem niet tot zichzelf laten komen en zijn innerlijke eenheid versnipperen. Kort gezegd: hij bouwt aan een nieuwe, zuivere, viervoudige ziel die weer overeenstemt met de tetraktys: de vader (het denken met het hoofd), de moeder (voelen in het hart), de zoon, (bewuste levensenergie) en als vierde het daarop afgestemde handelen.

Deze ontwikkeling werd in de school van Pythagoras ondersteund door symbolische spreuken, opgaven die leken op koans, beelden uit het leven van alledag, die hem steeds herinnerden aan zijn opgaven.

‘De rechterschoen eerst aantrekken.’ Denk direct na het opstaan er ‘met de rechterschoen’ aan dat je onderweg bent naar een belangrijk doel. Maak aan dit doel ondergeschikt ‘de linkerschoen’ het alledaagse handelen. Er zijn hiervan veel voorbeelden.

Op de basis van vier grote deugden: matigheid, dapperheid, wijsheid en gerechtigheid, liet Pythagoras zijn studenten werken aan een nieuwe persoonlijkheid, die afgestemd was op de ordening van de goddelijke macrokosmos. De pythagoreeërs gingen het er daarbij niet om deugdzaam helden of heiligen te worden. Alles diende als

middel tot een doel dat door de krachten van de geest kon worden bereikt, energieën die in het lerende veld van Pythagoras’ school vrijelijk stroomden. Verlichting, verheffing van het bewustzijn, bepaalde de voorbereiding en de middelen daartoe.

Ook ging het er niet om de student meester te maken over uiterlijke en innerlijke omstandigheden om daardoor genot, macht of idealen te realiseren. De middelen dienden ertoe de mens in zijn streven naar aanzien, macht en geluk ‘minder’ te laten worden zodat een nieuwe, pure bezieling ‘meer’ kon worden.

Hiermee betrad de leerling de tweede grote fase van zijn weg: het definitieve begrijpen van de drang, de aardse honger naar leven, macht en een geluk dat nooit blijvend is – en het afscheid daarvan – en de verbinding met de mysteriën. De zogenaamde ‘eed van Pythagoras’ die zich exact tussen de eerste en tweede helft van de Gulden Verzen bevindt, drukt deze grote verandering uit.

‘Nee, bij hem, die onze ziel de vierheid heeft gegeven, de bron van de eeuwige natuur.’ De leerling liet weten dat hij onherroepelijk nee zegt tegen de afhankelijkheid van drijven, onwetendheid en boosheid, uiterlijke invloeden, illusies en angsten en onherroepelijk ja tegen de goddelijke wereld waarin hij nu, na een lange voorbereiding, aarzeland binnenging. ☼

de gulden verzen

Deel 1

1 Eer vooral de onsterfelijke goden, zoals de wet het
bepaalt,
2 en respecteer de eed.
3 Eer ook de edele helden en de goden van de onderwereld met de voorgeschreven offers.
4 Eer uw ouders en uw naaste verwanten.
5 Van de anderen maakt u zich die tot uw vriend,
die de voortreffelijkste is.
6 Laat u mild maken door [zijn] zachtaardige
woorden en nuttige daden.
7 Raak niet in onmin met uw vriend wegens een
klein voorval,
8 zolang u kunt, want het kunnen woont dichtbij de
noodzakelijkheid.
9 Weet dit nu en wen u eraan daar meester over te
worden:
10 Vooral over de buik, over slaap, wellust en toorn.—
11 Doe nooit iets schandelijks, noch met anderen
noch alleen; schaam u het meest tegenover uzelf.
12 Vervolgens: wees rechtvaardig in woord en daad
13 En wen u eraan, u niet ondoordacht te gedragen,
14 maar zie in dat eenieder zal moeten sterven
15 en dat bezit snel gewonnen en snel weer verloren
wordt.
16 Er zijn echter smarten, die door goddelijke
beschikking over de sterfelijken komen; daarom:
17 Wanneer het noodlot u treft, draag het en wees
niet onwillig.
18 Genees ervan, zoveel u kunt, en denk:
19 Niet heel veel daarvan geeft het noodlot aan de
goede.
20 Veel woorden komen tot de mensen, goede en slechte.

22 Laat u daardoor niet verschrikken en niet afbrengen
23 van uw voornemen. Wordt er iets onwaars gezegd,
24 hoor het mild aan. Sla bij elke gelegenheid acht
op wat ik u nu zal vertellen:
25 Laat niemand u verleiden, noch met woorden noch
met daden,
26 iets te doen of iets te zeggen wat niet heilzaam is
voor uzelf.
27 Overleg voor de daad, opdat ze niet dwaas zal
blijken te zijn:
28 Ondoordacht handelen en spreken zijn zaken van
een onwaardige man.
29 Wat u echter achteraf geen smart brengt, voer dat
uit tot aan het einde.
30 Doe niets wat u niet begrijpt, maar laat u onder-
richten
31 zoveel als nodig is; zo zult u het aangenaamste
leven leiden.
32 Ook de gezondheid van het lichaam mag u niet
verwaarlozen:
33 houd maat bij eten, drinken en sport.
34 Maat noem ik, wat later geen smart brengt.
35 Wen uzelf aan een zuivere manier van leven
zonder overvloed
36 en hoed u ervoor iets te doen wat afgunst opwekt:
37 voer geen uiterlijk vertoon op het verkeerde
moment, zoals iemand die niet weet wat passend
is,
38 maar wees ook niet krenterig: maat is in alles het
beste.
39 Doe wat u geen nadeel brengt, en overleg voor u
het doet.
40 Laat de slaap niet tot uw zachte ogen komen,
41 voordat u elk van uw werken van de dag over-

dacht hebt:

- 42 'Waarin heb ik gefaald? Wat heb ik gedaan? Wat heb ik nagelaten?'
- 43 Begin bij het eerste en ga alles na en dan:
- 44 hebt u iets slechts gedaan, wees dan ontsteld, maar hebt u iets goeds gedaan, verheug u dan.
- 45 Geeft u zich daarin moeite, bezint u zich daarop, verlang daarnaar:
- 46 dit zal u op het spoor van de goddelijke deugd brengen.

De eed van pythagoras

- 47 Neen, bij haar die onze ziel de vierheid [tetractys] gegeven heeft,
- 48a bron van de eeuwige natuur!

Deel 2

- 48b Ga nu over tot de daad
- 49 en bid tot de goden haar te voleindigen. Wanneer u deze leringen beheerst,
- 50 hebt u besef van de essentie van de onsterfelijke goden en sterfelijke mensen:
- 51 hoe zij alles doordringt en alles door haar geleid wordt.
- 52 U zult beseffen, voor zover het in uw vermogen ligt, dat de natuur in allen gelijk is,
- 53 zodat u niets verwacht wat men niet hopen kan, en niets voor u verborgen blijft.
- 54 U zult beseffen, dat de mensen een zelfgekozen lijden hebben,
- 55 de armen die het goede, dat nabij is, niet zien
- 56 en niet horen; slechts weinigen kennen een bevrijding uit dit kwaad.

- 57 Dit noodlot verzwakt hun geest. Als rollende stenen
- 58 worden zij hierheen en daarheen gestoten, doorlijden een eindeloos leed.
- 59 Want een verderfelijke begeleider, de strijd, schaadt hen ongemerkt
- 60 en is met hen vergroeid. Deze mag men niet opjagen; men moet hem ontwijken en ontvluchten.
- 61 Vader Zeus, in waarheid! Allen zoudt gij van veel kwaad verlossen
- 62 als u allen toonde met welke demon ze leven!
- 63 U echter, wees van goede moed want goddelijk is het geslacht van de sterfelijken,
- 64 en de natuur, die het heilige openbaart, toont hun alles.
- 65 Wanneer u iets daarvan ten deel valt, zult u datgene beheersen wat ik u beveel.
- 66 U zult uw ziel genezen en uit dit kwaad redden.
- 67 Maar houd u verre van de voeding, die wij in de 'Reinigingen'
- 68 en in de 'Verlossing van de ziel' hebben genoemd. Bedenk dit alles wanneer u kiest,
- 69 en plaats het beste inzicht bovenaan als voerman van de wagen.
- 70 Wanneer u het lichaam verlaat en in de vrije ether terechtkomt,
- 71 zult u onsterfelijk zijn: een onsterfelijke god, niet meer sterfelijk.

* De eed is genummerd vers 47 en 48a

pythagoras en zijn school

VI OVER DE VIER WAARDEVRIJE WETENSCHAPPEN

Erg belangrijk om de zieleontwikkeling in Pythagoras' innerlijke school verder te helpen was de waardevrije wetenschap; dat is een belangeloos inzicht opbouwen en verkrijgen in de samenhangen van het bestaan. Juist dat was belangrijk voor de pythagoreeërs. Zij bestudeerden vier waardevrije kwalitatieve wetenschappen: als eerste de aritmetica, de rekenkunde, vervolgens de muziek, dan de geometrie en ten slotte de astrologie. Alles wordt bepaald door getallen. Uit de eenheid, God, komt door de deling in twee polen de tweeheid voort, de vadermoeder. Uit hun samenspel ontstaat de drieheid, vader-moeder-zoon en daaruit ontwikkelt zich weer een scheppend proces, de vierheid. De tweede wetenschap die door de pythagoreeërs werd beoefend was de muziek. Het was werkelijk een wetenschap. Pythagoras had ontdekt, of deze kennis meegebracht uit Egypte, dat de intervallen op de toonladder, terts, kwart, kwint, octaaf, enzovoort berusten op hele getallen. De kwint verhoudt zich bijvoorbeeld tot de basistoon als 3 : 2, ook een wonder der getallen. Er moet dus in ons eenzelfde, op hele getallen gebaseerde verhouding aanwezig zijn, in het gehoor of in de relatie van bepaalde lichaamselementen tot elkaar, die meevibreert als luchtvibraties en erop inwerkt met op hele getallen gebaseerde verhoudingen. Daarom ondergaan wij dergelijke intervallen als aangenaam. Er is een innerlijke harmonie tussen deze klanken, de uiterlijke vibratie van de lucht en onze gemoedsbeweging. Analoog hieraan kunnen

we ons voorstellen hoe het mogelijk is ook de vibraties van de omlopen van de planeten – als de 'muziek der sferen' – waar te nemen. Pythagoras zette de muziek ook in op magisch gebied. Hij wist precies welke melodieën en instrumenten een rustgevend effect hadden op het gemoed en welke opwinding veroorzaakten. Dat benutte hij voor therapeutische doeleinden. Opwindende muziek echter was uit zijn school gebannen. Er waren geen blaasinstrumenten die het gemoed opwinden, ook geen trommels, waardoor het centrum in het onderlijf wordt gestimuleerd en de harmonie, de gerechtigheid tussen de ziele-aspecten, wijsheid, dapperheid en matigheid worden verstoord. De derde wetenschap die de zieleontwikkeling bevorderde van de pythagoreeërs was de geometrie. Een volgeling/leerling van Pythagoras plaatste bijvoorbeeld de samenhang van de beide katheten (rechthoekszijden) van een rechthoekige driehoek en zijn hypotenusa (schuine zijde ervan) voor zijn bewustzijn. Hij onderging het wonder dat bij elke rechthoekige driehoek, ongeacht welke, de som van de kwadraten van de rechthoekszijden gelijk is aan het kwadraat van de hypotenusa: $a^2 + b^2 = c^2$. Wie zich in deze context verdiept met belangeloos denken, kan dit ook overdragen op andere dingen in het leven of daar aantreffen. Denk maar aan het generatieconflict. De pythagoreeërs vergeleken de opvattingen van een jong mens met die van een volwassene, die net zo tegengesteld aan elkaar waren als een kathete loodrecht op de andere staat. Dan trachtten zij

beiden naar een nieuw soort context te leiden, in overeenstemming met de hypotenusa in de driehoek.

Het denken werd dus door de belangeloze bemoeienis met de geometrie in staat gesteld in elke situatie van het leven gelijk van ongelijk te onderscheiden en de mogelijkheden tot een vergelijk te onderzoeken. Hoeveel ongeluk zou een mens bespaard kunnen blijven als man en vrouw voor zij trouwden duidelijkheid over de gelijkheid en ongelijkheid van hun karakters en levensomstandigheden zouden verkrijgen, zonder daarbij door seksuele aantrekkingskracht of romantische illusies gestoord te worden.

Ten slotte en ten vierde de astronomie, beter gezegd de astrologie, de logica, het begrip van de sterren. Alweer kwalitatieve verhoudingen. De macrokosmische stand van de planeten bij de geboorte van een mens laat op analoge wijze de microkosmische relaties van zijn karaktereigenschappen zien. De horoscoop beschrijft dit schematisch. Elke planeet is niet alleen een lichaam maar ook een sfeer, een stralingsveld, dat het hele zonnestelsel vervult. Alle stralingsvelden van de planeten en de zon doordringen elkaar, dus ook de aarde en iedere entiteit erop. Ten tijde van de geboorte drukt deze macrokosmische constellatie zijn stempel op de microkosmische, het spel van de karakter- en noodlotskrachten in de nieuwgeborene.

Als een spiritueel ontwikkeld mens deze zaken ziet, kan hij anderen die in hun nieuwe denken zijn voortgeschreden, helpen met het bereiken van juist deze waarneming. Daar heeft hij geen

horoscoop voor nodig. Hoe is dan de astrologie ontstaan? Zo ongeveer doordat de mensen de bewegende kleine puntjes aan de hemel zagen en die door rekenen in verband brachten met het lot van de nieuwgeborene? Dat is toch hoogst onwaarschijnlijk. Nee, zij namen de stralingsvelden van de planeten en het karakter en lot van een nieuwgeborene waar, dat door deze stralingsvelden werd beïnvloed en op die wijze zagen zij de samenhang tussen boven en beneden. ✪

pythagoras en zijn school

VII ACHTER HET GORDIJN

Nu kwam de leerling oog in oog te staan met de Pythagoras achter het gordijn, en stond hij samen met hem in de mysteriën die hij langzaam leerde herkennen. Het bewustzijn en het denken waren vrij van (eigen) belangen geworden. Er waren een objectieve waarneming en een nieuwe bezieling ontstaan. Dat vormde de basis waarop de verdere ontwikkeling van de nieuwe, geestelijke waarnemingsorganen kon volgen.

Hoe kan men deze gunstig beïnvloeden? In eerste instantie door de nieuwe toestand van de ziel te consolideren. Daarvoor kende de school van Pythagoras een prachtig middel. In de Gulden Verzen staat vlak bij de overgang van de eerste naar de tweede helft: 'Laat de slaap niet bij je zachte ogen komen voordat je drie-maal over elk van de dagelijkse activiteiten hebt gedacht: waarin ben ik fout geweest? Wat heb ik gedaan? Wat heb ik verzuimd? Begin bij de eerste en ga alles na en dan: als je slechte dingen hebt gedaan, schrik dan, maar heb je goede dingen gedaan, verheug je.'

Door zelfbezinning, een elke avond herhaalde zelfbeschouwing, wordt de nieuwe zielegesteldheid buitengewoon versterkt.

De pythagoreeërs wisten dat de sterfelijke mens niet als een speelbal is overgeleverd aan zijn lot of karma, maar kan leren er zo mee om te gaan dat hij op de weg naar bevrijding niet wordt gehinderd. Hij kan op zijn levensweg nieuw karma opbouwen, of het oude afbouwen. Alle handelingen van een sterfelijke persoonlijkheid worden in het onsterfelijke wezen, de microkos-

mos, geregistreerd. De som van de aantekeningen uit het leven van alle eerdere incarnaties bepaalt het karma van de huidige. Wat je in een leven zaait, creëert nieuwe oorzaken en indien het tijdens het leven niet is verwerkt of opgelost, gaat het mee en vormt het de uitgangspunten voor de volgende incarnatie. Deze zal oogsten wat alle voorafgegane incarnaties hebben gezaaid.

Dat kan een zwaarwegende belasting zijn. Individueel en collectief karma kunnen weleens zo zwaar worden dat de mens die nauwelijks nog aan kan. In de Gulden Verzen staat: 'Dit lot verzwakt je zintuigen. Als rollende stenen wordt u hierheen en daarheen gestoten en ondergaat eindeloos leed.'

De mens kan ook gaan inzien waardoor hij steeds weer nieuw karma opdoet. Hij kan leren inzien dat het het conflictueuze bewustzijn is, de strijd om het bestaan, de levensdrang om zich te handhaven, dat zijn leven bepaalt en alle zware kanten van het bestaan in de wereld brengt. Pythagoras spreekt zelfs van een 'demon'. 'Want een verderfelijke begeleider, het conflict, doet hem ongemerkt schade en is met hem vergroeid. Dit kan men niet verjagen: men moet hem ontwijken en ontvluchten.' Dat staat in de Gulden Verzen.

Als een student met behulp van goddelijke energie en een leraar als Pythagoras deze demon weet te herkennen, kan hij zich ervan

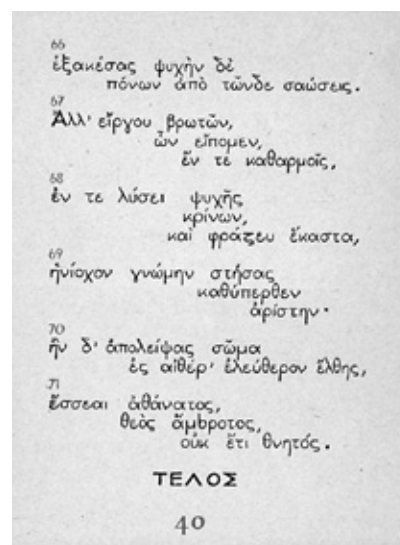
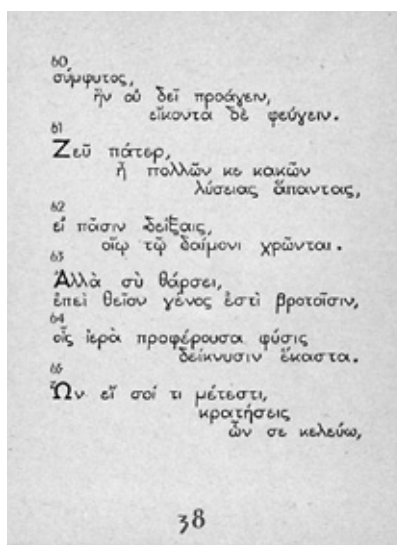
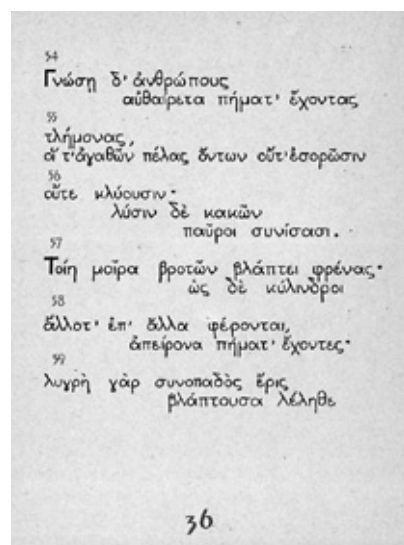
De afbeeldingen van de Griekse tekst van de Gulden Verzen zijn afkomstig uit *Pythagore, Les Vers d'Or*, gecalligrafeerd door Marcel Boin, Bourges (Fr.) 1948

bevrijden, van het conflict, de levenshonger, de onwetendheid. Hij kan op basis van de helpende krachten zijn lot gaan aanvaarden. In de Gulden Verzen staat: 'Als het lot je treft, verdraag het dan en wees niet onwillig.' En verder: 'Genees er echter van zoveel je kunt.' Een leerling die de bevrijdende weg gaat, hoeft nog geen fatalist te zijn. Op basis van de geestelijke energie in zijn microkosmos zal hij geleidelijk geheel bevrijd worden. 'Vader Zeus, waarachtig! U zou alle (mensen) van veel kwaden genezen, als u allen zou tonen met welke demon ze leven!'

Als de volgeling van Pythagoras op die wijze de wetten en energieën van de goddelijke wereld in en buiten zichzelf op zich in liet werken, konden hij de bindingen losmaken en ontving hij de geest, de verlichting. En als hij dan volhardde in het handelen uit de goddelijke wetten

en krachten, werd deze toestand deel van hem. Daarom wordt aan het einde van de Gulden Verzen gezegd: 'Plaats het beste inzicht bovenop, als de wagenmenner. Als je het lichaam verlaat en in de vrije ether aankomt, zul je onsterfelijk zijn. Een onsterfelijke god, niet meer sterfelijk.' Waar is dan de eenzaamheid, het gevoel van de zinloosheid als stofje in het universum gebleven? Een dergelijke mens wordt vervuld door een nieuwe grote ordening, hij bezit een alomtegenwoordigheidsbewustzijn, eenheid met God en alle dingen en schepsels, vrijheid binnen de goddelijke wetten. Hij werkt mee met de scheppende liefde van God voor alle schepsels op aarde. De onsterfelijke Dionysos in hem, de geest, die schijnbaar gedood en verscheurd werd, is met behulp van een nieuwe, gezuiverde ziel weer opgestaan en beschikt

Onder de vele overeenkomsten, niet alleen in hun leringen maar ook in de levens van Pythagoras en Jezus, neemt de hier afgebeelde scène van een visvangst een bijzondere plaats in. Pythagoras ontmoette de vissers op het strand en zei hen dat hij de omvang van hun vangst zou voorspellen, wanneer ze weer uitvoeren, tot op het juiste aantal van de gevangen vis. Zijn voorwaarde was, dat zij de vissen weer zouden laten gaan als zijn voorspelling juist bleek. Onder het tellen bleven alle vissen – die boven water waren – in leven. Pythagoras kocht de vis af en ze werden weer terug in zee geworpen. De vissers verspreidden deze mare en sindsdien werd Pythagoras vereerd als een halfgod. Salvator Rosa, 1662. Staatliches Museum, Berlijn

over een nieuwe, onsterfelijke persoonlijkheid. In dit alles is wel duidelijk dat niet het begrensde, zichzelf handhavende en doorzettende ik de vrijheid in de ether bereikt. Integendeel, dat is het resultaat van een afscheiding van God, dat door zijn zelfhandhaving, het 'conflict', de afscheiding ononderbroken in stand houdt. Het lichamelijke bewustzijn, grof- of fijnbesnaard, doorzettend of met vooruitziende blik, is een hindernis voor het ware zelf, maar het heeft op de lange weg in Pythagoras' school leren zwijgen en geleerd het ware zelf te dienen –het uitgangspunt van alle geestesscholen, zowel uit het verleden als in het heden.

Studenten, leerlingen van die scholen zullen in het dagelijkse leven verder werken aan de ontwikkeling van hun inzicht. En de geestvonk in hen weekt zich los uit verwachtingen, angsten en illusies en realiseert een steeds lichterdere verbinding met de goddelijke wereld. Bezwingen, gebeden of channeling zijn daarbij van weinig nut. Dergelijke pogingen geven hoogstens contact met de wereld aan gene zijde, de wereld van de gestorvenen. Deze werd door Pythagoras de 'onderwereld' genoemd. De volgeling van Pythagoras hield met deze wereld rekening en eerbiedigde haar: 'Eer de goden van de onderwereld met de voorgeschreven offers.' Maar verder liet hij er zich niet mee in.

Helpers uit de goddelijke wereld incarneren vrijwillig om mensen bij het bereiken van zelfstandigheid en geestelijke vrijheid bij te staan. Alle moeilijkheden die samenhangen met het leven in de grofstoffelijke wereld nemen zij daarbij

op zich om hun leerlingen te steunen bij het overwinnen ervan.

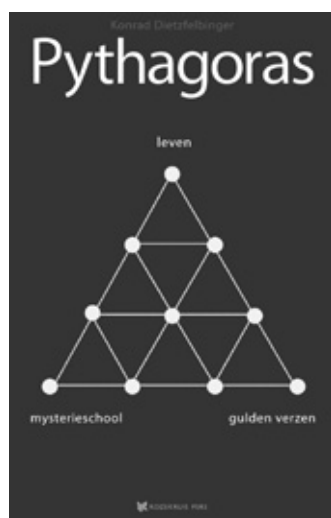
Dat was met Pythagoras het geval. Zijn school en hijzelf raakten na twintig jaar intensieve werkzaamheid in ongenade, en werden vervolgd. Hij moest het land verlaten en zijn volgelingen werden uiteengedreven. De oorzaak hiervoor was vooral politiek van aard. Aanvankelijk had Pythagoras met de heersende aristocratie in Crotona een goede verstandhouding. Zoals in zijn school de beste mensen (aristos = de beste) zich innerlijk ontwikkelden, moest dat

ook naar voren komen in de uiterlijke, politieke structuur: met een aristocratische signatuur. Hij hoopte zelfs de politieke verhoudingen door de van zijn school uitgaande energie gunstig te kunnen beïnvloeden.

Maar de aristocratische opzet werd in geheel Griekenland geleidelijk vervangen door een democratische opzet, hetgeen in die dagen in Magna Graeca (Sicilië) wilde zeggen: uitgangspunten die berusten op onbeperkte vrijheid en teugelloos egoïsme. Dit moest wel weerstand oproepen tegen de pythagorese school, waarin vóór alles zelfbeheersing en vriendschap golden. Het is altijd een hachelijke situatie als een geesteschool afhankelijk wordt van uiterlijke, politieke of economische verhoudingen.

Er is geen beter kompas ter voorbereiding op de spirituele weg dan de spreuk die Pythagoras zijn volgelingen steeds weer toeriep: 'Versnipper de innerlijke god niet.' De mens is een evenbeeld van God, een potentiële god, niet als ik, maar als geestelijk wezen, als microkosmos. Versnipper dat geestelijke principe niet, door je te verliezen in de vele aspecten van de aardse wereld, en niet meer tot je zelf te kunnen komen.

En ben je op weg, versnipper de innerlijke god dan niet nog meer, maar voeg hem weer samen. Trek je ziel terug uit de identificatie met de vele aardse, goede of kwade zaken en verkrijg daardoor de eenheid, de beschikking over de goddelijke energie in je. Versnipper de innerlijke god niet! ★

Pythagoras

leven – mysterieschool – gulden verzen

Konrad Dietzfelbinger. Het artikel is gebaseerd op een voordracht van de schrijver.

www.rozekruispers.com